

103056

HERMAN HARRIS AALL
DOKTOR

"DE NORDISKE STATERES OPPGAVE
Å OPPHEVE VOLDSTILSTANDEN
PÅ HAVET"

År: ca 1938?

De nordiske staters opgave å opheve voldstilstanden på havet.

Den historiske situasjon i vår tid pålegger de nordiske stater en særlig opgave, som er grunnleggende for en frædsordning mellom folkene.

Mellem statenes politiske styremakter og folkenes bevissthet består der en motsetning : Statsmaktene er bunnet av sine tradisjonelle retninger, - sine institusjoner, former, organer og prinsipper. De trekker skillelinjer mellom den rettsbevissthet som gjælder mellom borgerne innenfor samfundene, og den som råder overfor fremmede stater. Derimot er folkenes kulturbevissthet i grunnlinjen bestemt av den rettsbevissthet, som de har utviklet innenfor sine samfund overfor sine medborgere. De geografiske ^{forhold} hensyn har i sin tid voldt så stor motsetning mellom folkenes rettsbevissthet innbyrdes, og statssystemene opprettholder den motsetning fremdeles mellom ~~statsledelsens~~ rettsforhold innad, overfor og mellom borgerne, og utad til andre stater. Men slike geografiske hensyn er ikke lenger avgjørende for rettsbevissheten hos folkene selv. Den er nu knyttet til, ^{deres} fælgelig av mennesker, ikke til deres splittende egenskap av borgere av ulike stater. Følelse av sådan samhörighet og den opgave å gjænde gjældende har efterhånden gitt sig uttrykk i en rekke internasjonale organisasjoner og tilslutt endog slått ut i planen om en verdensrevolusjon for å frigjøre folkene fra det tyranni av arvede systemer, som leder enkelte statsmakter på tross av folkenes kulturbevissthet.

Trangen til fredsordning hos folkene er utslag av denne deres innbyrdes rettsbevissthet, og den kan bare bygges ved samordning som i grunnlinjer stemmer med deres rettsbevissthet.

Dermed stemmer også rettsvitenskapen om de internasjonale forhold. Sådan kultur- og rettsvidenskap har gjort tallrike forsøk ved fredskonferenser og rettskongresser på å bringe den erkjendelse,

kene prinsipielt var enig om, til også å få maktens gyldighet i det praktiske liv. Et skritt i den retning er den folkerett, som er omfattet også for krigstilfelle og gjelder til lands. Her er således privateiendomsrett fredet i krig som i fred, plyndring ^{under krig} er en forbrytelse og straffes likeså visst som røveri i fredstid. Den del av en krigførende nasjon, som ikke ~~ikke~~ deltar i kamp, skal være fredet mot angrep. Nøitrale skal ha uhindret adgang til å fortsette sin handel med enhver nasjon, sålangt de bare støtter dens fredelige liv. Tanke er, at likesom individet er medlem av sin nasjon, er hver nasjon en del av menneskeheten og livsfølelsen rekker hos individet utover den egen og dets nasjons selvoppholdelsestrang like til menneskeheten og krever beskyttelse ved rettsorden. Det er de nøitrales særlige oppgave å representere denne tanke også overfor krigførende. Og de krigførendes fredelige befolkning har krav på, at den som vil ansees som nøitral ledes av en sådan tanke og ikke begunstiger den ene part i strid den med.

En sådan tankegang og rettsbevissthet betyr en innledning til rettsorden mellom statene og dermed også en fredsordning. Men dens utvikling og gjennomførelse til almengyldig samordning er stanset ved voldstilstanden på havet. Disse folkerettsprinsipper også under krig til lands er nemlig ikke gyldig for krig til sjöss. Til sjöss har den krigførende fri adgang til å ta sin motstanders borgeres privateiendom. Han kan angripe også motstanderens ikke-kjempende folk ved utplytning, blokade. Kan tilegne sig også nøitrales skib og varer, når de bringer motstanderen ⁴kontrabande-varer. Og hvad der skal ansees som kontrabande har enhver krigførende fri adgang til selv vilkårlig å bestemme. Enndog levnedsmidler til syke og babier. Derefte kan en krigførende også selv ansette etpar personer til å avgjøre tvistemål, om de rov, som han gjør fra nøitrale, var berettiget. Sådanne "domstol" kalles priserett.

Grunnen til at denne voldstilstand på havet får bestå, ligger

deri, at den åpner adgang for den, som er sterkest på havet, til å skaffe sig større rikdom, enn det kan skje på nogen lovlig måte. Den som seirer i en sjøkrig kan bemektige sig sin motstanders handelsflåte, varer, kolonier, handelsmarkeder og derefter pålegge motstandere å erstatte seirherren hans omkostninger for å gjøre rovet. Han får ^{Således f. eks. tok England den tyske handelsflåte} ~~med verdenskrigen~~ ^{og oppbeholdt den for sin egen bruk} ~~den~~ ^{Tyskland} ~~derfor~~ ^{derfor} anledning til sådan berikelse også overfor nøytrale. Fra finansielt

synspunkt er derfor en seirrik sjøkrig en brilliant forretning, og slik har den også været opfattet. Det heter, at forretning er krig, men også omvendt, at krig kan være en god forretning, og da tar man den. Likeså visst som fordelene ved rov ~~har været~~ ^{har vært} fra fjerne tider årsak til krige, og som sådanne fordeler fremdeles innenfor statene leder til organisasjon av ~~tyverbander~~ røverbander, er fordelene av rov også den dag idag fristelse til krig. Men selvsagt er slik krig bare fristelse for den, som har utsikt til å seire.

Denne voldstilstand til vands har nu den virkning å trekke også forhold til lands ned i ~~liknende~~ lignende barbari. Rettsorden til land og rettløshet til vands kan ikke bestå side om side. Under og efter verdenskrigen blev således også privatmansk eiendom til lands i en rekke av de 27 stater, som ~~sententen~~ ^{sententen} etterhånden trakk inn i sin krig mer eller mindre fullstendig beslaglagt av seirherrene, og de beseirte blev i fredstraktatene tvunget til å akseptere ordningen.

Voldstilstanden til vands er derfor en hovedårsak til å fremkalte krige og har været det i hundreder år. Den er en hovedårsak til ~~at~~ barbariske tilstande, som opstår mellem stater under krig. Og den er den viktigste hindring for at der oprettes en rettsordning og dermed fred mellem folkene.

Fred mellem folkene er nemlig bare ved en rettsordning mulig og da selvsagt både til vands og til lands. Historisk er medlemmene av nasjon gått over fra alles kamp mot alle til fredelig samhold ved hjelp av rettsordning. Og rettsordning har sitt første ledd i at tvist mellom borgere blir avgjort efter folkenes rettsbevissthet, ikke ved

den enkeltes overmakt. Men grunnlaget for sådan rettsbevissthet har været, at den som blev krenket hevdet sig mot vold efter prinsippet like for like. Først erfaringen om, at voldsmannen selv rammes av de smerte han tilføier andre, har belært menneskene om, hvad der bør være rett. Således fremtvinger vold fra den ene side repressalie som er opgave fra den krenkedes side. Men dermed blir krigstilstand fastholdt og hat og hevnlust den sjelelige virkning hos folkene, uansett hvad det var rett, fordi ingen er skikket til å være dommer i sin egen sak.

Det er ikke mulig å se, hvorledes de mange statssamfund skulde kunne nå frem til et folkesamfund ad nogen annen vei enn denne rettsutviklingens.

Den foregår da i trinn / skritt for skritt, ved at enhver som er krenket, løser sin opgave ^{den} å optræ mot uretten, og de utenforstående, nøytrale, løser sin og hevder rettens prinsipper. I forhold til det spørsmål, hvad der bør være rett mellem folkene, er ingen fri og selvstendig stat nøytral. Folkerettens prinsipper angår alle stater.

En voldstilstand i forhold mellem folkene er derfor en utfordring ^{og en folketving som har gjort det uløselig og gjør sin plikt.} av ethvert rettsbevisst folk. ^{eller} Og en forandring fra denne voldstilstand kan ikke foregå i et øieblikk. Jo lavere voldstilstand vi befinner oss ^{da}, desto vanskeligere blir det å nå op til hel rettsordning og dermed fred.

Denne voldstilstand på havet er England ansvarlig for. Det har i århundreder oprettholdt den og sørget for selv å være den sterkeste for å kunne skaffe sig de store rikdomme, som rov gjorde mulig. Det har gjennomført denne politikk ved tre prinsipper : Ved å begynne krig mot enhver annen stat, som søkte å bygge sig en flåte for å beskytte sig ved makt mot britisk vold. Derneft ved å avvise enhver rettsordning, som kunde sette skranker for dets vold på havet. Endelig ved å holde andre makter splittet og egge dem mot hverandre for å hindre dem ^{fra} i forening å kreve rettsordning over havet. Det har skjult denne po-

litikk under navn av likevektsprinsippet og en propagandakunst, som har forledet andre nasjoner til den tro, at England representerte politiske idealer. Englands politikk er krigspolitikk. Ved dens hjelp har det nået op til å besidde henved en fjerdepart av verden og derud der dens rikeste egne. Og ^{likasom} ~~det kan ikke nå~~ ^{har nådd} sine mål ~~uten~~ gjennom krig, ^{kan} ~~eller ikke~~ ^{kan} det å oprettholde sitt imperium ^{med fortsatt vold.}

Denne krigspolitikk er rettet også mot nøytrale. Det har historisk gitt sig utslag i den kjensgjerning bl.a. at de nordiske stater har søkt sig nødt til (gjennem hundreder år tallrike ganger) å slutte sig sammen til forbund for å verge sin rett til nøytralitet mot England under de tes krige. Således i 1679, 1690, og 1693, 1734, 1756, 1780, 1794, 180 ^{End} og samarbeide med samme formål under verdenskrigen. Britisk politikk har været rettet på å presse flest mulige andre stater til å føre det krige, utvide sine krige til verdenskrige ^{under den forrige århundrede 27 stater} og å ta minst mulig hensyn til andre staters interesser, også om disse bare ønsket å forbli nøytrale. Under verdenskrigen voldte det således de nordiske stater, og Holland et tap på ca. 4.000 sjømenn og ca. 1.700 skib med ca. 2 millione tons - tiltross for at disse stater vilde være nøytrale. Det gjorde dette dels ved å strø miner i fleng ut på havet med den virkning, at nøytrale skib sprang i luften, dels ved gjennom sin vold å tvinge sin motparter til å verge sig ved tilsvarende forsvarsmidler. Værst gikk det ut over ~~XXXXXX~~ Norge som den største sjøfarende nasjon, det tapte omtrent sin halve handelsflåte (^{ved Konstatert Krigsfors} 493% 1.240.000 tons), mens England selv tapte bare omtrent en ^{terti} ~~fjerde~~ del av sin flåte. England tvang nemlig norske skib til å gå ut i faresoner, hvor det forbød sine egne skib å legge ut. Jfr. meddelelse fra Nordisk Skibsrederforening, referert i Morgenbladet 2. februar 1917.

Utover disse tap av menneskeliv og handelsflåte blev de nordiske stater berøvet av England verdier for hundreder millioner kroner ved vilkårlige priserettsavgjørelser eller direkte vold enndog uten nogen

VI.

rettsformel som l gitimasjon for rovet. Adskillige familier i Norden er blitt ruinert ved denne britiske voldsferd og ikke få forretningsmenn drevet i døden på det vis.

Det økonomiske og finansielle tap svir i øieblikket. Ennu værre er vel de krenkelser av nasjonal  re og frihet, som statene her i Norden har måttet lide ved det britiske ~~despote~~ England bestemte ikke bare være forbindelser med andre stater, endog v re post- og telegramforbindelser, men gjennom sine "svartelister" foreskrev de borgerne av samme stat, med hvem de skulde ha lov til   omg es eller ha forretningsforbindelse ~~med~~, ~~ ~~ på det foreskrev i de enkelte stater, hvilke forretninger der skulde ha rett til   forhandle varer, ~~    ~~ landet hadde k pt fra andre n itrale land. Det forbød oss   kåpe kull fra Tyskland og fra andre land og befalte v r fl te   kåpe i England. Og til høi overpris. Og kommandoen blev lystret.

De nordiske stater har neppe nogensinde i sin historie oplevet så ydmygende underordning under en fremmed stat som i forhold til England under verdenskrigen.

Ved den krig, som England nu atter har erkl ret Tyskland, er forholdene atter under utvikling i samme retning.

Enhver tid har sin s rlige opgave, ethvert folk sitt s rlige kall. Den som krenkes i sin jevnbyrdighet med andre, sine rettigheter, blir utviklingen kallet til   gjøre rettens ide gjeldende mot rettskrenkere.

Av alle krigsmidler er neppe noget mere forkastelig enn den løgnaktige propaganda med falske idealer. Derved legger propagandisten beslag på nettop de ideale følelser hos bra mennesker til bruk for sine onde mål. Og av alle rettskrenkelser er neppe nogen skammeligere enn at ~~  ~~ et folk, som  nsker   føre sitt liv uten   krenke andre, blir f ledet eller voldelig tvunget til således   delta i   øve vold mot andre rett. E ter de erfaringer vi nu har om, hvilke usannheter britisk pro

VII.

paganda under verdenskrigen har gjort sig skyldig i, og som de ansvarlige tjenestemenn i det engelske styre tildels selv har avlagt bekjennelse om, efterat lögnen har gjort sin tjeneste, - efter disse erfaringer kan vi likeså lite tro på de idealer, ~~den~~ ^{nu} engelske krigspolitik ^{foregir} å ledes av, som omvendt å stole på de anklager denne krigspolitik fremfører mot sin motpart. Det er slike erfaringer selv som nöder oss til den slutning, at intet ideal er så ophöiet, at det er fritatt for å nyttes som fikenblad for nogen britisk politikks skurkestrek, når England der ved kan fremme sitt mål : å vinde makten over verden. En forlöiet propaganda og voldstilstanden på havet er de viktigste midler hvorved britisk politik opprettholder sitt despoti over andre stater, når de er så små, at de ikke kan ta op en kamp med England.

Også de små stater har imidlertid sinesärlige opgaver i det mål å arbeide for menneskehetens kulturutvikling gjennom fredlige rettsordninger. Ved å la sig tvinge til å tjene britisk krigspolitik bryter de sine egne kulturformer. Et sådant brudd er det f.eks. når nöitrale stater böier sig for det britiske krav på, at alle næringsmidler skal kunne stemples som kontrabande, når de er bestemt for en stat, England har erklært krig. *Sovjetunionens protest av 26. okt. mot de engelske noter av 6. og 11. 9. er folkerettslig og kulturellt uansvarlig.*

De nordiske stater er derfor kallet ~~til~~ av den historiske situasjon til å reise kravet om, at den voldstilstand på havet som nu råder, skal ophöre og rettsordning innføres til vanns som til lands. Vi skal ta en oversikt over de grunner, som gjør dette krav til en særlig opgave for de nordiske stater :

1.) Som verdens förste sjöfarende nasjoner er vi mere enn andre folk avhengige av, at voldstilstanden på havet ophörer. Vi ⁴ både avhengige av tilførsler over havet for vårt næringsliv, og vi er finansielt avhengige av vår fragtfart. Sålenge en stat har makten over havet, vil den derfor kunne tvinge våre folk *til* avhengighet av sig og sin krigspolitik.

2.)

- 2.) Vår sjömannstand har krav på, at vårt folk stiller sig solidarisk med den ved at våre statsmakter beskytter ~~de~~ våre sjömenn mot å måtte ofre sine liv for en fremmed stats krigsinteresse.
- 3.) Det har fra årtusener tilbake været ansett som et folks dyreste eie å ha sin frihet og sin ære som selvstendig nasjon ukrenket. Fremfor alt gjelder det et folk, som mener å være en kulturnasjon. Den erkjennelse pålegger de nordiske stater som en kulturopgave å avvise den kjøtgrytepolitikk, de hittil litt for meget har været ledet av, og å frigjøre sig fra det vasallforhold, som voldstilstanden på havet bringer dem i overfor voldsherren.
- 4.) Sålenge denne voldstilstand på havet består, kan heller ikke nogen folkerett til lands oprettholdes. Vil man overhodet motvirke barbariske tilstande, er man derfor nødt til å begynde med å rette på forholdet der, hvor det er verst: En voldstilstand som tales; trekker det hele forhold ned til sitt nivå.
- 5.) Sålenge voldstilstanden til havs består, vil den friste den makt, som er sterkest, til krig for å skaffe sig fordelene av rov. Disse fordelene vil igjen egge vedkommende stat til å skaffe sig stillingen som den sterkeste, og dette igjen tvinge andre til likeledes å ruste op for å hevde sig mot voldsmakten. Således blir rettløsheten over havet en hovedårsak til krig, fordi enhver handling er bunnet av sine forberedelser. De tallrike foreninger for fred mellem folkene synes derfor mere henvendt på å gi avledning for ideale stemninger enn for en ærlig streben efter å fjerne årsakene til krig, sålenge de ~~ikke~~ går utenom selve hovedårsaken, voldstilstanden på havet.
- 6.) Det er en utbredt tro, at faren for krig vil falle bort, når man enes om, at alle tvistemål skal opgjøres ved tvungen voldgift, hvis det ikke skjer på annen fredlig måte. En sådan domstol vil sikkerlig også motvirke krig. Men å stole på, at krig dermed vilde falle bort og vente på, at maktene enes om en sådan ordning, er ukyndighet. For det første har vi ikke nogen slik bindende folkerett ennå, og vi kan

heller ikke regne med, at vi får den imorgen. Det er hundreder år siden tanken blev fremsatt og mere enn firti år siden ~~at~~ første konferense for å gjennomføre den i praktisk politikk blev sammenkalt. For det annet er det sannsynlig, at en sådan avtale - om den blev vedtatt - her som ellers mellom nasjonene til å begynne med vilde bli sluttet for et visst antall år, altså som opsigelig. Dersom da de fristende grunne for krig vedlir å bestå, vil en stat nok vite å opsi den i tide, når dens interesser opfordret til det. Vi har et frisk eksempel i Englands opsigelse ^{av den såkalte "Generalpakt"} av 16. februar i år for å kunne befri sig fra plikten til tvungen voldgift ved eventuell tvist med nøytrale stater under den krig, som det forberedte sig for å ta på i høst. England blev herved fulgt av sin allierte, Frankrike, og enkelte dominions som New Zeeland, Canada og likeledes ^{av} India. - For det tredje er det ingen sikkerhet for, at en avtale om fredlig oppgjør av tvist vilde utelukke, at en stat desuaktet grep til krig for å fremme sine interesser. Rettsorden i statene utelukker ikke forbrytelser. Det er derfor ikke mindre grunn for statene til å fjerne de årsaker, som kan fremkalle krig, enn for samfundene til å forebygge forbrytelser ved rettferdig rettsordning.

- 7.) De nordiske stater har derfor en oppgave, anvist av den historiske situasjon, til å enes om de folkerettsprinsipper, de vil anerkjenne for sin utenrikspolitikk, og å hevde disse prinsipper. De er klare over, at de vil verge sig, hvis de blir angrepet. Men ~~här~~ de mindre mindre grunn til å verge sig, når det gjelder å hevde, hvad de anser for ~~xxx~~ rett for sig selv og for alle ~~xx~~ stater og derved for en fredsordning av folkene, enn når det gjelder å sikre deres ernæring? Hittil synes de nordiske staters utenrikspolitiske drøftelser vesentlig å ha samlet sig om deres næringsinteresser. Det er godt og vel, hvis disse interesser har betydning som middel, men det blir skadelig hvis de får rang som mål: Da vil statens ^e streben ^{at} gli ned i kjøtgrøtepolitikk og derfra til vasallstilling under den, som ~~xxxx~~ byr de

gunstigste materielle fordeler. Vasaller pleier derefter å ofres for herrefolkets interesse. Det er en lov for utviklingen, at et menneske, et folk, skal finne frem til en verdi, som er stærre enn dets eget liv. Et sådant ideal har været kulturutviklingens ledestjerne. - Men selv om nordisk utenrikspolitikk ønsker å holde sig utenfor enhver krigersk konflikt, har den ikke dermed fraskrevet sig alle maktmidler.

Det samlede Norden med tilslutning av andre stater, som ønsker å føre sin politikk efter kulturprinsipper, spiller handelspolitisk en så stor rolle, at de kan kreve respekt for de rettsprinsipper, som folkenes rettsbevissthet godkjenner. Ved sine flåter, sin produksjon, sin finansielle betydning har de krav på ^{og} evne til å ~~ikke~~ gjøre sig gjeldende. De har ingen grunn til å slå av på disse krav og ingen rett til å svikte ~~den~~ oppgave, utviklingen pålegger dem. Ved en sådan politikk vil de kunne beskytte sine sjömenns liv, sine flåter, sin jevnbyrdighet med andre fri stater og fremtvinge den rettsorden på havet, som er det nødvendigste ledd i en opbygning av en fredsordning mellem folkene. Og hvis de ikke gjør det, kan grunnen bare være den ångstelse for risiko, som man kjenner under navn av feighet. Men der har aldri i historien været övet en stor-dåd uten risiko. Skal man vente til at enhver innsats for et fremskritt blir fareløst, vil det aldri bli gjort. Og ved å undlate å våbe det krav for den rettsorden, som ethvert hederlig menneske i og utenfor England, hele den civiliserte verden ^{over} er enig om, at rettsbevisstheten stiller, kan ganske visst de besluttende politikere foreløbig hytte sig selv, men bare ved å ofre våre sjömenn og de materielle og ideelle verdier, ethvert fritt folk tilslutt lever på. Det er ikke blott en dikterisk frase, at "vår äre og vår makt har hvite seil ~~også~~ bragt."

De nordiske stater hadde sin utenrikspolitiske besökelsestid under verdenskrigen. Deres politikk hadde kunnet være bestemt av de fredsadresser, som Norge i 1892 og 1897 sendte alle andre stater med opfordring til mindelig ordning av alle internasjonale konflikter. Også Alfred Nobels fredspremie, som ~~Norden hadde overtatt å forvalte~~

Nobelsfredspremie, hvis forvaltning avr knyttet til Norden, påla oss en oppgave. Den politikksom blev fört, gikk ut på å redde oss fra öieblikkets pinaktigheter uten nogen som helst positiv innsats for å löse tidens problemer.

Atter byr skjebnen oss anledning til å arbeide med en oppgave til vinning för de nordiske stater selv og menneskeheten. Hvis de erklærer til begge sider :

Vi önsker å följge folkerettens prinsipper uavkortet til vanns så-
velsom til lands. Vi opfordrer derfor de krigförende til å anerkjenne
privatöndoms ukrenkelighet også til sjöss.

ethvert folks rett til næringsmidler;

← alle utenforståendes rett til å drive handel med begge
- krigförende parter om ølt, som ikke bevislig skal tjene
- til å stötte krigsförslen, *evtl. beskyttet av konvoj.*

Vi forlanger alle tvistemål med oss i sådan anledning prøvet av en internasjonal prisedomstol.

Vi avbryter forbindelsen med den krigförende, som ikke

*godtar disse krav. og opretholde foleintetsu mund du. Som
gøtardum, selv om han lovngs av representantum til ikke å följge dem, —
da er der neppe tvil om, at et sådant krav vilde bli avgjörende*

for begge parter, bli det mektigste skritt henmot Europas fredsoordning, som hittil er gjort, *og* innlede en ny og bedre periode i folkones historie. -

Der er heller ikke tvil om, at de nordiske stater derved vil stöttes av rettsbevisstheten hos folkene også i de krigförende stater selv, og virke med til å avkorte den krig, som nu atter pågår i Europa.

Herman Harris Hall.